

1890 Bess Dullum

Det har alltid vært slik at noen mennesker har blitt tillagt spesielle evner. Før i tiden var nok folkeopplysningen mindre, overtrua sterkere, ofte omvendt proporsjonalt med oppgangstider og nedgangstider. Var tidene dårlige søkte en ofte til kirken eller annen åndelig kraft. Svært få tok sjansen på å ikke tro. Skeptikerne tilhører nåtiden. Delaktigheten innenfor tradisjonsfortellinger var avhengig av fortellerkunsten. Folket hadde ikke flere kilder, eller media som kunne korrigere og/eller stille spørsmål. Alt tok sin tid, og historiene vokste med avstand både i tid og fysisk tilstedeværelse. Det var gode vekstvilkår for fantasien. Dokumentasjonen var mest fraværende. Håndtrykket, æren og respekten for de eldre var avgjørende.

Disse få linjer skal handle om Bess Dullum i Åsen. Fortellingene om han var mangfoldige og gikk rundt på det vi kaller folkemunne. Når karene møttes i selskap, var hans virke ofte et samtaleemne. Georg Opheim fikk høre om Bess Dullum av sin far, Fritjov Opheim, som igjen hadde fått ”soga om Bess” fra sin far Gidon Opheim, som var husmann under Dullum østre.

Bess Eriksen Hollsaunet (1824-1898) ble født på Skatval. Han kom til Åsen, og ble etter hvert eier av Husby nedre (Nygården). Han tok deretter navnet Bess Husby. Om sommeren arbeidet Bess hos lensmann Wold på Hove. En dag holdt Bess på med hakkslått utenfor lensmannsarresten da han kom i kontakt med en fange som var under transport og overnattet der. Fangen ba så tynt om ikke Bess kunne skaffe ham litt skråtobakk. Bess gjorde det. Fangen ble veldig takknemlig for den tjenesten og fortalte Bess at han hadde noen penger gravd ned på en holme i Aursunden. Fangen trodde nok at han aldri ville komme dit opp mer, så Bess kunne få pengene om han fant de. Bess fikk en grundig forklaring om hvor han skulle lete.

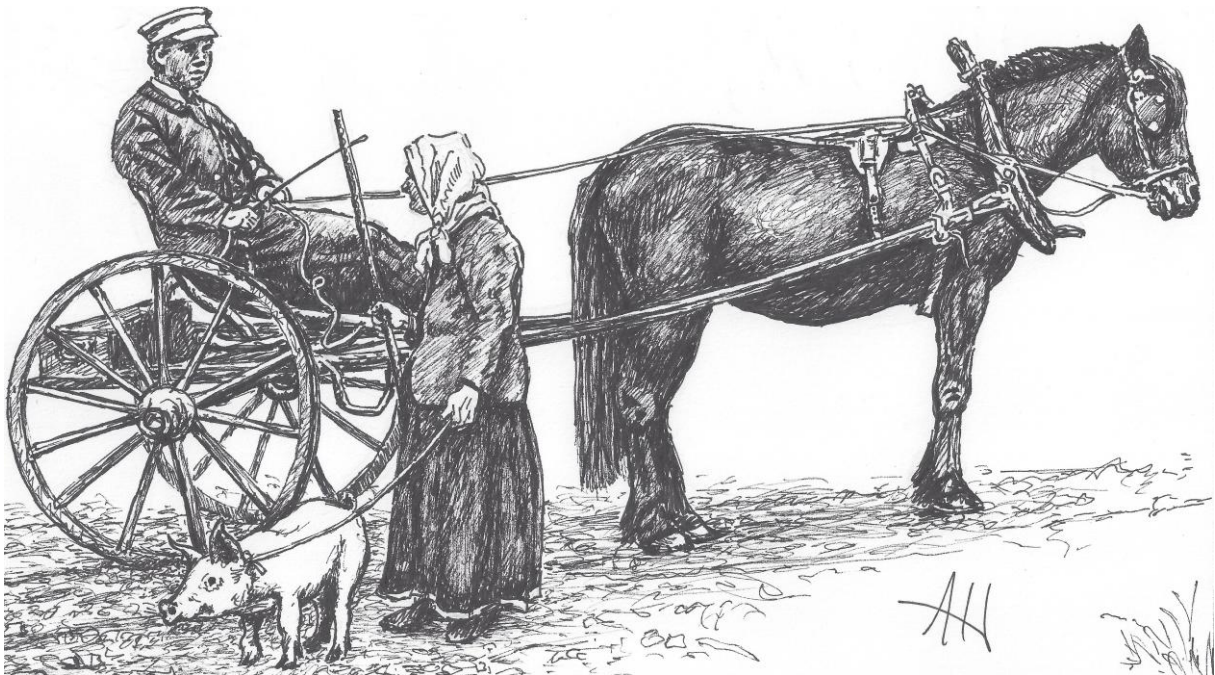
Georg Opheim forteller om Bess i mai 2016

Det er fortalt at Bess gikk opp til Aursunden, og at han trolig fant pengene, men sa ikke et ord om det til noen. Straks etter, i 1882, kjøpte han gården Dullum østre (Østerdøløm). Det kunne han selvsagt ikke ha klart uten en god del penger. I tillegg kjøpte han også gården Medneset inne ved Hoklingen. På nytt skiftet han navn, og ble nå hetende Bess Dullum.

Bess Dullum ble kjent for å ha evner utenom det vanlige. Han kurerer folk og dyr. Det ble sagt at han kunne stanse blødning hos folk som hadde skadd seg og var i ferd med å blø i hjel. Det mest oppsiktsvekkende var at Bess kunne ordne det meste selv om han var langt borte. Han ble ofte tilkalt vedrørende ”skjering” (kastring) av hester.

Vi kjenner godt til det vi kaller vardøger, denne følelse av at noe kommer til å skje, at du vil møte noen og så videre, ulike avarter av denne spesielle ”sansen”. Bess Dullum hadde dette

meget utviklet. En gang fikk han slik uro i kroppen og mente at det var noen som stjal høy på hans eiendom på Mednesset. Når han fikk denne "uroa i kroppen", gikk han inn i et rom for seg selv. Der inne ble det et utrolig styr og bråk, og folk mente han kjempet direkte med den

Bess Dullum møter Finn-Anna

onde selv. Når han kom ut fra en "slik kamp", var han både sliten og svett, og inne på rommet var det romstert noe forferdelig. Denne gangen kom han ut og fortalte at han hadde klart "å binde" han som stjal høyet hans. De "beitte" da i hest og kjørte til Mednesset. Og helt riktig. Der inne på låvebrua stod en husmann fra grenda med ei stor høybør. Men han klarte ikke å røre på seg. Bess hadde "sett" ham der. Bess Dullum "løste karen fra båndet", og husmannen tuslet skamfull hjem.

En annen gang var Bess på tur til fjells med to hester for å kjøre hjem fjellhogst. Trolig var Benjamin Sannan med som leid hjelp og kjørte den andre hesten. De kjørte korteste vei over isen over Hoklingen. Vinterdagen var styggkald. Da de kom på andre siden av vannet, snudde brått Bess hesten og kjørte tilbake med følgende ord: "Det er så kaldt, han kan ikke stå der heile dagen". De kjørte så tilbake til Mednesset og gikk opp på låven. Der sto det en mann som hadde ausa korn i en sekk. Men nå kom han ikke av flekken. Bess "løste han fra båndet" og sa: "Du får gå hjem nå". Så dro de på nytt over Hoklingen.

En dag Bess var ute og kjørte med hest og karjol, møtte han Finn-Anna, søster til Finn-Ole. Denne Finn-Anna var kjent for "gjelling" (kastring) av dyr, ganning og koking av urter. Folk i bygda mente hun hadde overnaturlige evner, og de hadde stor respekt for henne når hun kom gående etter veien med en grisunge i bånd. Bess stanset da han møtte Finn-Anna, og ville kanskje prøve å gjøre litt narr av henne. "Du kan vel

Finn-Anna

(Foto: Caroline Nilson, bildet via Arne Langaas)

”skjere” hesten min du?”, sa Bess. Hun svarte at det klarte han vel best selv. Men Bess holdt frem med å plage henne og ga seg ikke. Det er da sagt at Finn-Anna parkerte grisen i grøfta, krøp under hesten og ”skar han” mens Bess satt oppe i fatningen på karjolen.

I dag drar vi på smilebåndet av slike fortellinger, og av slike som Bess Dullum og Finn-Anna. Men når det blir dårligere tider, eller du blir rammet av alvorlig sykdom og/eller lidelser, ja, mon tro om det ikke dukker opp lignende fortellinger og respekt for slike personer. (Georg Opheim døde 25. juli 2016).